

عناوین کلی مباحث این جلسه:

۱. پنج مرحله روزانه تحصیل
۲. صیادی علمی
۳. مدیریت ثبت دانش

۱. پنج مرحله روزانه تحصیل:

- ۱) پیش مطالعه
- ۲) کلاس فعال
- ۳) مطالعه و تحقیق
- ۴) مباحثه
- ۵) جمع بندی و تقریر

هر یک از این پنج مرحله حذف شود، در روند یادگیری خلل ایجاد میشود. البته هر یک از این مراحل، به تناسب این که طلبه در کدام لایه‌ی تحصیل، از کاربرد و تعمیق و اجتهاد حضور داشته باشد متفاوت است و این جلسه بیشتر ناظر به لایه کاربردی است.

۱) پیش مطالعه:

پیش مطالعه بین ۱۰ تا ۲۰ دقیقه کفایت میکند و در این مدت باید این کارها انجام شود:

- ۱) **وزن دهی به مباحث:** با قرائت روزنامه وار مباحثی که قرار است در آن جلسه خوانده شود، انس با آنها ایجاد شده و بدانید که کدام مباحث مهمتر است و کدام کم اهمیت تر هستند.
- ۲) **ایجاد کارگاه پنهان حین تحصیل.** مثلاً در خلال خواندن صمدیه با دقت صمدیه را اعراب گذاری کنید، البته با مداد به صورت کم رنگ. این کار را با علوم صرفی و نحوی که تا کنون یاد گرفته اید می‌کنید. در کلاس استاد باید دقیق متن را میخواند و شما کنترل می‌کنید و ایرادات و اختلافات را بعد از کلاس با استاد چک می‌کنید و بعد در مرحله مطالعه علت اشتباهات خود را کنترل می‌کنید.
- ۳) **خوداستادی:** به این معنا که خود را در مقام استاد قرار می‌دهید و فکر می‌کنید که قرار است این مبحث را تدریس کنید. بنابراین به صورتی درس را می‌خوانید که دیگر استاد، مطلبی برای شما نداشته باشد که بگوید. البته این سطح از پیش مطالعه در ابتدای کار و سالهای اول نباید انجام شود زیرا بسیار وقت گیر است (یک تا دو ساعت) و برای لایه های تعمیقی است.

! توجه کنید که معنای پیش مطالعه، خواندن یک شرح فارسی یا کتاب عربی ساده تر نیست، زیرا این کار باعث تنبل کردن ذهن طلبه میشود.

۲) کلاس فعال:

به علت استاد محور بودن تحصیلات حوزوی، این مرحله مهمترین مرحل تحصیل است و طلبه باید با سؤال و حضور ذهن وارد کلاس شود و به اصطلاح توانایی استخراج تمام اطلاعات استاد را داشته باشد. در یک کلاس فعال باید هر یک از طلاب، متوجه مطالب مختلف باشند تا در مجموع بتوان کلاس فعال

و مفیدی داشت.

باید توجه شود که متکی به صوت کلاس ها نشوید، به این معنا که طلبه نباید بگوید که خب بعدا صوت کلاس را گوش میدهیم و نکات دقیق و بیشتری را ثبت میکنیم، اما آفت این روش این است که هنگامی که وقت طلبه تنگ شد و مشغله ها زیاد شد، دیگر فرصتی برای گوش دادن صوت جلسات وجود ندارد. البته در حد چند جلسه برای یک درس ایرادی ندارد اما نباید این یک روش رایج شود.

سر کلاس درس، ایده ها و نکات ارزشمندی در ذهن طلبه ایجاد میشود که باید حتما به سرعت ثبت شود تا بعد از کلاس به آن پردازد و آن را فربه نماید. باید بعد از کلاس در حد چند دقیقه به این نکات فکر کرد و دقیقا آنها را ثبت نمود.

۳) مطالعه و تحقیق:

این مرحله، مرحله ایست که باعث ایجاد فاصله میان طلاب میشود. در این مرحله باید به سمت تأمین اهداف دانشی آن علم برویم. استاد خوب، استادی است که همه مطالب را نگوید بلکه باید در ذهن طلبه سؤال ایجاد کند و طلبه را آماده تحقیق و پژوهش نماید.

در این مرحله، طلبه وارد مراحل قوی خواندن، مراجعه به شروح و ... میشود. به عنوان مثال در درس صرف، یک بار دیگر متن کتاب را مطالعه میکنید. این مطالعه باید بیش از یک و نیم ساعت باشد.

۴) مباحثه:

این سبک از تحصیل، مختص حوزه است. روح مباحثه، تفکر به صورت بلند بلند است. البته اهداف زیادی دارد اما این روح حاکم بر مباحثه است.

زمان مباحثه باید حداکثر به اندازه زمان کلاس و حداقل به اندازه نیمی از زمان کلاس باشد. در زمان مباحثه نباید افراط کرد و تمام انرژی ۲۰ ساله را نباید به یکباره صرف کرد.

این نکته و توصیه که میگویند در گروه مباحثه باید یک نفر قوی باشد یک نفر متوسط و یک نفر ضعیف، این رکن مباحثه نیست و میتوان به چنین کاری، کمک به دیگران گفت.

طبق احادیث به دست می آید که یکی از چیزهایی که کمیاب است، اخ فی الله است که میتواند یکی از مصادیق آن، یک هم بحثی باشد. البته در ابعاد دیگر هم چنین مطلبی اهمیت دارد مثلا در مباحث سیاسی، فرهنگی و ... اخ فی الله باعث ایجاد همبستگی میان همفکران و انجام کارهای بزرگ توسط این افراد در آینده خواهد شد.

اهمیت مباحثه این است که طلبه ها اطراف درس، گروه های متحد هم بحثی تشکیل دهند. نکته مورد اهمیت این است که هم بحثی ها باید دارای اهداف بلندمدت مشترک باشند. مثلا یک نفر مخالف فلسفه است یک نفر مؤمن به فلسفه است، این دو نباید با هم همبحث بلند مدت شوند و یا کسی که میخواهد قاضی شود با کسی که میخواهد مجتهد شود.

تشکیل گروه به صورت اجباری نیست بلکه باید به صورت خودجوش ایجاد شود. گروه همبحثی باید با دغدغه مباحث درسی و علمی ایجاد شود. چنین گروهی به کشف اساتید خوب میروند و حول استاد خوبی جمع میشوند و این باعث ایجاد انسجام بیشتر آن گروه میشود.

هر سال تحصیلی، از وسط سال، باید به فکر اساتید سال بعد باشید و با آن گروه به دنبال شناسایی اساتید خوب بروید.

در مباحثه نباید همان حرف های استاد را دوباره تکرار کنید بلکه باید به صورت سؤال و جواب و اشکال کردن باشد. بحث کردن، مرور کردن نیست بلکه پخته کردن و فکر کردن پیرامون بحث است.

۵) جمع بندی و تقریر:

باید تمام مباحثی را که در ۴ مرحله قبلی کسب کردید دوباره جمع بندی کنید. البته این به معنای دوباره نوشتن نیست اما خوب است که اگر فرصت هست، تقریرنویسی نمایید زیرا این تقریرها و جمع بندی ها برای آینده تحصیلی شما بسیار میتواند مفید باشد.
این جمع بندی میتواند در قالب نموداری باشد.
نمودار باید بسیار منظم و گویا باشد و نباید خودش نیازمند توضیح باشد.

۲. صیادی علمی:

به این مرحله، اصطیاد میگوییم به این معنا که باید بتوانیم در هنگام درس گرفتن از منابع آموزشی اعم از کتاب و استاد و ... موضوعاتی همانند کلیدهای تبلیغی، طرح بحث، پاسخ به سؤالات، ورود و خروج بحث، روش تدوین و نگارش متن و ... و روش تحقیق. مثلا اگر شما از ارتباط با آقای جوادی، تحقیق را یاد نگیرید، از چه کسی میخواهید یاد بگیرید؟ با برگزاری کارگاه روش تحقیق به دست نمی آید بلکه باید از دل حوزه این موضوعات را کسب کرد.

به عنوان مثال میتوان از کتب موفق، روش چپنیش مطالب را فراگیرد.
برای این بخش از فعالیت علمی، ذهن طلبه باید بسیار طبقه بندی شده باشد به این معنا که اطلاعات کسب شده را نظام بندی کنیم. به این معنا که دغدغه های اصلی و فرعی با موضوعات مختلف از یکدیگر جدا شده و به هریک به صورت جداگانه پرداخته شود.

! هدف این است که ذهن طلبه -فارغ از اینکه این اطلاعات کجا ثبت میشود- طبقه بندی شده باشد.
💡 اساتید مثال بسیار جالبی میزنند: میگویند که طلبه باید همانند بچه باشد. کار بچه بازی کردن است و این کار را -فارغ از اینکه کجاست، خانه، مهمانی، قبرستان و ...- انجام میدهد و بازی میکند. کار طلبه هم فکر کردن است و فارغ از مکانش، باید همواره در حال فکر کردن باشد. به عنوان مثال طلبه در حد تعادل میتواند فیلم و سریال هم ببیند اما در حین فیلم دیدن باید فکر کند. مثلا طلبه میتواند کارتون باب اسفنجی را هم ببیند اما فکر کند که غرب، چگونه مبانی نظری خود را در قالب کارتونی جذاب به کودکان تزریق میکند؟

به عنوان مثال در حین تحصیل علم نحو با اصطلاحی همانند شاذ مواجه میشوید، شما باید آرام آرام به صورت تدریجی پیرامون این اصطلاح تحقیق کنید.

? علت فعال نشدن اصطیاد علمی و ابعاد مختلف طلبگی چیست؟

علت اصلی آن تعطیل بودن مطالعه طلاب است. منظور از مطالعه در اینجا، مطالعه غیردرسی است. که یکی از انواع آن مطالعات مناسبتی است. مثلا در ایام دهه فجر در مورد انقلاب مطالعه کند و ... یک دسته از مطالعات، مطالعه پیوسته و روزی ۲۰ دقیقه روی یک کتاب خاص است.

۳. مدیریت ثبت دانش:

! توجه کنید که نباید کاملا متکی به لپ تاپ و کامپیوتر شویم به این معنا که لپ تاپ جولان ذهنی را کم کرده و طلبه را تنبل میکند. زیرا قابلیت سرچ آن باعث تنبلی میشود.
از چند رنگ مختلف استفاده کنید. هر بخش کتاب و دفتر را برای موضوعات مختلف قرارداد کنید. برای مطالب و نکات مختلف اشکال مختلفی را قرارداد کنید.

تجربه شخصی آقای بغدادی:

استفاده از دو رنگ خودکار سیاه و آبی.
تیترا با آبی و خط کشیدن زیر مطالب مهم. ستاره گذاشتن برای مطالب مهم و نوشتن لفظ بسیار مهم. به این ترتیب بعدا با مراجعه متوجه میشوید که هر قسمت کتاب چه میزانی از اهمیت را دارد.

خودکار قرمز را برای تدریس قرار داده ام.

مکان مطالب: مشخص کردن نقش یک کلمه در بالای آن کلمه یک مثلث کوچک گذاشته و داخلش

مینویسیم فاعل معنای فاعل و جار و مجرور را با ج ج و بقیه نقش ها را قرارداد میکنیم.

برای معنی، بدون هیچ علامتی یک کلمه مینویسیم که این یعنی مترادف آن. اگر بخواهم آن را توضیح دهم،

یک مربع میکشم و داخلش چند کلمه توضیح میدهم. اگر توضیح بیشتر باشد مثلاً ۱ با دایره میکشم و بالای

کلمه و در حاشیه سمت چپ شماره را با دایره نوشته و توضیحات را مینویسم. اگر توضیح مفصلتر باشد و

نموداری باشد سعی میکنیم در همان کتاب گنجانده شود. که من پایین کتاب را انتخاب کرده ام. برای این

مباحث علامت دایره داخلش یک و دو و ... یونانی را مینویسم. برای هر مطلب هم یک تیترا میگذارم تا موقع

مراجعه متوجه شوم که بحث چیست.

سؤالات خود را هم به این ترتیب که بالای مطلب مورد نظر یک علامت سؤال با شماره میگذارم و در بالای

صفحه این سؤال را با شماره اش مینویسم.

تحقیقات را با علامت تیک مینویسیم و جای این هم بالای صفحه است.

سمت راست کتاب: فهرست نویسی در مورد محتوای کلی کتاب.

کاری که خوب است در کتاب انجام دهیم این است که مقسم ها را به همراه زیر شاخه ها با علامات قراردادی

مشخص کنیم. مثلاً با دایره توپر، مقسم را مشخص میکنیم و زیرشاخه ها را با دایره توخالی مشخص میکنیم و

زیرشاخه ها را هم با فلش مشخص میکنیم. این کار قراردادی است.

قرارداد مرجع ضمیر به این صورت است که بالای ضمیر یک نیم دایره کاسه ای میکشم و عددی در آن

مینویسیم و بالای مرجع ضمیر یک دایره کاسه ای برعکس مینویسم با همان عدد که نشان میدهد که مرجع

ضمیر است.

! باید حتی الامکان تمام مطالب را در کتاب بنویسیم و فارغ از جزوه باشیم. البته مطالب بسیار مفصل را

باید در جزوه بنویسیم اما عمده مطالب را باید در کتاب بنویسیم.